

Najväčší náučný chodník na Slovensku

V Geoparku Novohrad – Nógrád, ktorý jediný zo Slovenska zaradili do Globálnej siete geoparkov UNESCO, vybudovali najväčší slovensko-maďarský náučný chodník.

A to nielen jeho dĺžkou vyše 22 km, ale najmä počtom zastávok s vyše 45 trojjazyčnými informačnými tabuľami. Vedie po štátnej hranici od bývalej colnice v Kalonde až do pohraničnej obce Šiatorská Bukovinka. Jeho prevýšenie od rieky Ipeľ po najvyšší bod hrebeňa na Magistrale - Veľký Zlatý vrch/Nagy-Aranyhegy dosahuje približne 300 m. Za Tromi chotármí v sedle, za ktorým nasleduje stúpanie na Lazy až Karanč (s nárastom prevýšenia o 260 m), zostupuje do Šiatoroša - časti obce Šiatorská Bukovinka, takže väčšia časť trasy je vhodná aj pre deti a je prístupná pre milovníkov horskej cyklistiky. Kedysi „zelená hranica“ v okrese Lučenec sa tak stala naozaj „zelenou“ s bonusovými informáciami nielen o prírodných hodnotách geoparku, ale aj o ich ochrane. Náučný chodník, nazývaný aj Magistrala, sa vinie na strednom úseku aj po hranici dvoch susediacich chránených krajinných oblastí – slovenskej CHKO Cerová vrchovina a maďarskej TK Karancs - Medves.

Informačné tabule

Keďže chodník vybudovali vo svetovom geoparku, nechýbajú informácie o jeho geologických, paleontologických a hydrologických hodnotách (napríklad Ipolytarnóc, Šiatorské vodopády, Okaté skaly, Čakanovský profil), o ťažbe bazaltu, andezitu a hnedého uhlia. Doplňujú ich údaje o typoch lesov a lesníctve, poľnohospodárstve, poľovníctve, o agátových porastoch či invázných druhoch rastlín, ktoré aj tu postupne likvidujú prirodzené spoločenstvo. Iné tabule sa venujú kultúrnej krajine, samotám a najvyššiemu vrchu Cerovej vrchoviny – Karan-

Prví turisti pri Farkašovej studni

ču, nazývanom aj „Palócky Olymp“. V minulosti predstavoval posvätný vrch Palócov, ktorí osídlili jeho podhoria pred vyše tisíc rokmi, ešte pred príchodom starých Maďarov a neskoršie v Uhorsku patrili k najlepším jazdcom. Dnes z rozhľadne na jeho vrchole návštevníci obdivujú smerom na juh pohorie Matra a na severe hrebeň Vysokých Tatier. Dokonca - za priaznivého počasia možno odtiaľto - z maďarskej hranice - cez celé Slovensko dovidieť až na poľskú hranicu! Z Magistraly vedú tri krátke odbočky – prvá k unikátnej Mučinskej jaskyni, vytvorenej zo zasypaného obrovského kmeňa tretohorného stromu, druhá k Lipovianskym pieskovcom s pieskovcovými guľami a tretia k Farkašovej (správnejšie Vlčej) studni. Na konci každej z nich sú odpočívadlá. Taktiež pri informačných tabuľkách sa dá posediť na laviciach z agátového dreva. Asi v polovici cesty nad Lipovianskou Baňou môžu návštevníci vystúpiť na vysokú kovovú rozhľadňu, ktorú po výbere z návrhov názvov od detí zo základných škôl v Lučenci pomenovali Lipovianka (z maďarskej strany Romhányka).

Plánované odbočky

V rámci ďalšej slovensko-maďarskej spolupráce sa v súčasnosti plánujú z Magistraly štyri dlhšie odbočky. Dve na slovenskej strane – od Mučinskej jaskyne do tiesňavy Piešňa pri Mučine a od Farkašovej studne dolinou Babského potoka (cez osadu Šíkov pri pútnickej osade Galamba) na strategický bod –

Veľké Hradište s bazaltovými Obrými schodmi, kameňolomom, v dávnomeku obývanou vrcholovou plošinou, z ktorej sa naskytá výhľad na všetky strany, nielen na geopark. V blízkosti na Ratke sa nachádza vodná nádrž a buduje sa tam agroturistické centrum. Tretia odbočka by mala viesť od Lipovianky po starej ceste z Lipovianskej Bane do maďarskej obce Karancsberény a z jej námestia (cez Pálházaspuszta pri Kádárovej horskej vile s vojenským múzeom) lesnou cestou v doline Leső späť na Magistralu do spomenutého sedla, kde sa stáča dole do Šiatorskej Bukovinky. Štvrtá odbočka smeruje cez túto obec do pohraničného opusteného kameňolomu v andezitovom lakolite Šiator. Z jeho dostupnej hornej plošiny je nádherný výhľad na Národnú prírodnú rezerváciu Šomoška (už z roku 1954) a na najväčšiu bazaltovú tabuľovú horu na Slovensku – Medvedia/Medves. Z lomu by trasa mala pokračovať popri Vadasparku (pre deti s ukázkami zveri) do pohradnej maďarskej obce Somoskő. Z NPR Šomoška s ruinami hradu a so známym Kamenným vodopádom dôjde k prepojeniu dvoch starších frekventovaných náučných chodníkov na maďarský náučný chodník – Magyarbányi Kőparktanösvény. Nachádza sa pri hranici v opustenom bazaltovom kameňolome, na haldu ktorého do Kamenného parku umiestnili ukážky bal-

Rozhľadňa Lipovianka

vanov z rôznych hornín svetového Geoparku Novohrad – Nógrád. Odtiaľ vedie cesta aj na bazaltovú planinu Medves a k ďalšej bývalej sopke Dunivá/Dobogó. Vybudovaním odbočiek a sprístupnením viacerých atraktívnych lokalít geoparku vzniká možnosť nielen turistického prepojenia pohraničných obcí, ale aj dlhodobiejšieho udržania jeho návštevníkov v ňom, čo prispeje k rozvoju cestovného ruchu v regióne, na ktorý sa vzťahujú zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a opatrenia vlády SR prijaté 23. júna 2016 na jej zasadnutí v Lučenci. Následná návšteva ministra životného prostredia SR v centre geoparku vo Filákovke s prísľubom podpory jeho rozvoja by mala byť toho zárukou.

Text a foto: Jozef Klinda